

ע"מ 1387/13

בית המשפט הצבאי לערעורים

בפני כב' השופט: סא"ל רונן עצמון**העורר: פלוני**

(באמצעות ב"כ עו"ד אחמד ספייה)

נגד

המשיבה: התביעה הצבאית

(באמצעות ב"כ סרן רועי בן ארי)

ערר על החלטת ביהמ"ש הצבאי יהודה (בפני כב' השופט רס"ן אריה דורני)

בתיק מס' 2244/13 מיום 21.3.13

(הערר נדחה)

תאריך הישיבה: 18 באפריל 2013, ח' באייר התשע"ג.

החלטה

האישומים נגד העורר

כתב האישום שהוגש נגד העורר מייחס לו שתי עבירות: שוד וניסיון לשוד, שניהם תוך שימוש בכוח.

לפי כתב האישום, ביום 18/2/13, ביחד עם שניים מחבריו, עבדאללה ומנואר, החליט לגנוב טלפונים ניידים מכלי רכב שעוברים בכיכר הכפר. העורר וחבריו המתינו עד שמכונית ישראלית החליקה על שלולית שמן שהייתה על הכביש, ופגעה ברכב אחר. כשנהגת הרכב – גבי קטי אוחנה – יצאה ממנו, כיוון אותה המערער אל מקום הפגיעה והסיח את דעתה, ובינתיים חברו עבדאללה פתח את דלת הרכב ונכנס לתוכו. הוא אחז בחוזקה בידיה של בתה בת ה-14 של קטי שישבה ברכב, וניסה לחטוף ממנה את מכשיר הטלפון הנייד שהחזיקה. כשניסתה הילדה להיאבק בעבדאללה, אחז העורר בצווארה בניסיון לחנוק אותה. החבר השלישי, מנואר, נכנס אף הוא לרכב ואחז בילדה, בעוד עבדאללה ממשיך להכותה. בשלב מסוים, עזבו העורר וחבריו את המקום בלי הטלפון.

מאוחר יותר באותו ערב שוב ארבו העורר וחבריו לרכב ישראלי. כשהגיעה למקום מלכה לויס ברכבה, ובו ארבעת ילדיה, היא נאלצה לעצור את הרכב כדי לא להחליק בכיכר. אז פתחו העורר וחבריו את אחת מדלתות הרכב, ולקחו מתוכו מכשיר טלפון נייד. תוך כדי הגניבה נתנו העורר או חבריו מכה לאחד מילדיה של גבי לויס. העורר וחבריו נמלטו מן המקום, ולמחרת מכרו את המכשיר שגנבו, תמורת 500 ₪.

בהחלטה ארוכה ומנומקת תיאר כב' השופט אריה דורני את חומר הראיות בתיק, את עברו הפלילי של העורר – הכולל הרשעות ביציאה מן האזור וכניסה לישראל ללא היתר, וכן גניבה ופריצה לרכב בירושלים משנת 2011 – מנה שיקולים לחובת העורר, כגון ביצוע העבירה בצוותא ובתחכום, ותיאר תקדים דומה. לבסוף פסק כי יש תשתית ראייתית שסביר כי תביא להרשעתו של העורר, וכי יש עילת מעצר של מסוכנות בגין האלימות שהפעילו העורר וחבריו, ולאור הרשעותיו הקודמות. לכן הורה כב' השופט דורני על מעצרו של העורר עד תום ההליכים נגדו.

ההגנה הגישה ערר על החלטה זו.

טיעוני הצדדים בערר

בדיון בפניי טען **הסנגור**, כי לא היה נכון לקבוע שמדובר בשוד, שכן כוונתם של העורר וחבריו הייתה לגנוב טלפונים ניידים, ולא להפעיל אלימות. העורר לא הכה אלא לכל היותר דחף את גבי לויס, ולא היה צורך בטיפול רפואי. העורר עצמו לא עשה פעולה אלימה כלשהי. הוא עמד בצד וחבריו הם שפתחו את דלתות המכוניות, גנבו את המכשיר, ומאוחר יותר מכרו אותו. הסנגור התרעם על כך שכתב האישום לא מפרט מי מבני החבורה עשה כל פעולה, והדבר יפגע ביכולתו של העורר להתגונן במשפטו. העורר קטין ויש לתת לעברו הפלילי משקל מוגבל; כך עשה גם בית המשפט קמא, שלא השתית את החלטתו על העבר הפלילי של העורר. לשאלתי, ביקש הסנגור כי יוגש לבית המשפט תסקיר מעצר. הוא הדגיש כי אביו של העורר לא הוזמן לחקירה ולא ניתן לו לפגוש את העורר.

התובע המלומד טען כי גם אם העורר לא השתמש בכוח בעצמו, הוא אחראי למעשיו של חבריו מכוח דיני השותפות. בשני המקרים היה שימוש בכוח, מה שהופך את מעשי החבורה לשוד ולא לגניבה. המפלילים מזכירים את העורר כמי שיזם את ביצוע העבירות ונכח במקום השוד. כתב האישום אינו מציין איזו פעולה בדיוק עשה כל אחד מן המעורבים, והסיבה לכך היא שבנוגע לחלק מן הפרטים יש סתירות באמרות המעורבים. אך התמונה הכללית היא של שותפות מלאה במעשים. הם היו מתוחכמים יחסית, ונעשו בעורמה בצוותא, תוך ניצול מצבי מצוקה של הקורבנות, ועל כן יש בהם סיכון מוגבר. העורר ניסה להטיל את האחריות למעשים על אדם נוסף, ובכך למלט עצמו מאחריות. בצירוף עברו הפלילי של העורר, יש הצדקה למעצר עד תום ההליכים.

לשאלתי מדוע לא ניתן לעורר לפגוש את אביו בעת החקירה, השיב התובע כי לאור העובדה שבאירוע היו מעורבים קטינים נוספים המוכרים לאב, וכדי שלא לפגוע בהם, המשטרה לא רצתה שיידע את פרטיהם.

במאמר מוסגר אציין כבר עתה, כי טיעון זה נראה בעיניי תמוה. אך עיון בתיק החקירה העלה שאביו של העורר דווקא זומן לתחנת המשטרה, אך הובהר לו שלא יוכל להיות נוכח בחקירה, משום שהוא מכיר את המעורבים האחרים והיה חשש שישבש את החקירה. בניגוד לנימוק שהעלה התובע, הנימוק שרשמו השוטרים הוא לגיטימי, ולא ראיתי מקום להתערב בו.

התובע הגיש לעיוני פסיקה שעסקה בעבירות רכוש ושוד, שבהן נעצרו הנאשמים עד תום ההליכים, גם בישראל. התובע התנגד לקבלת תסקיר מעצר, הן משום שלטענתו אין סמכות בחקיקה באזור להורות על עריכת תסקיר כזה, והן משום שבמקרה זה ברור שהמשפחה לא יכולה להשגיח על העורר. מאמרתו של העורר עצמו עלה, שאביו כבר נואש מלטפל בכל הבעיות שיוצר העורר, וכבר לא יסכים לממן לו ייצוג משפטי.

לשאלתי, התברר כי העורר עזב את בית הספר וחדל ללמוד בכיתה י"א.

דין והכרעה

התשתית הראייתית לא הייתה שנויה במחלוקת אמיתית בין הצדדים. לכן אזכיר רק בקצרה כי העורר עצמו הודה באמרתו בכך שתכנן יחד עם שני חבריו לגנוב טלפונים ניידים מנוסעי מכוניות שיחליקו בכיכר הכפר. הם יצאו ופעלו יחד. פעם אחת נכשל ניסיונם לגנוב טלפון כי הילדה שהחזיקה אותו אחזה בו בחוזקה, ובפעם השנייה הצליחו לגנוב טלפון מתוך רכב. כפי שציין התובע בטיעונו, העורר הודה גם בכך שניסה להטיל את האחריות על אדם אחר, חמזה, כדי שהמשטרה לא תחשוד בעורר.

שותפיו של העורר למעשים, עבדאללה חטיב ו- מנואר צלח א-דין – הודו אף הם במעורבותם במעשים, והפלילו את העורר בשותפות עמם ובייזום המעשים. עבדאללה מסר כי למיטב ידיעתו באחד המקרים העורר הוא שגנב את הטלפון מן הרכב, וכך העיד גם מנואר. יש סתירות בין המפלילים בשאלה כמה כסף קיבלו תמורת מכירת הטלפון הגנוב, ומי התחלק בכסף.

הנשים שנפגעו באירועים שהוזכרו מסרו פרטים דומים על שיטת גניבת הטלפונים מתוך רכבם, ואחת מהן, קים אוחנה, זיהתה את עבדאללה כמי שפתח את דלת מכוניתה, עיקם את ידה וניסה לחטוף את המכשיר מידיה.

בניגוד לטיעונו של הסנגור, כאילו העורר רק עמד מן הצד ולא נטל חלק במעשי חבריו, הראיות מלמדות כי היה שותף מלא למעשים. הוא יזם אותם, נכח במקום, סייע לחבריו באופן פעיל, ולטענת שני חבריו אף נהג באלימות באחד המקרים לפחות. גם אם לא תתקבל הגרסה שלפיה הוא עצמו הפעיל כוח כלפי נפגעי העבירה, הרי לפי דיני השותפות הוא נושא באחריות למעשים האלימים ולתוצאותיהם, בדיוק כחבריו.

קיימת אפוא תשתית ראייתית המספיקה בשלב זה כדי לקבוע, שיש סיכוי סביר להרשעת העורר בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום; אם לא כמבצע עיקרי לפחות כיוזם המעשים וכשותף מלא להם. מכאן, שהשאלה המרכזית בערר זה היא, האם התשתית הקיימת מקימה עילה למעצר העורר עד תום ההליכים.

הסנגור הנכבד ניסה לטעון, כי מעשיהם של העורר וחבריו אינם בגדר שוד, אלא גניבה גרידא, ולפיכך, לא בהכרח קמה עילת מעצר. איני מסכים עמו. ההבדל בין שוד לבין גניבה, הוא שבמעשה שוד נטילת רכושו של הזולת נעשית תוך שימוש בכוח, או תוך איום בשימוש בכוח. במקרה זה, כפי שעולה בבירור מן הראיות, היה לא רק איום משתמע להשתמש בכוח, אלא שימוש בכוח ממש. העורר או חבריו לא הסתפקו בכוח שהופעל בעת חטיפת מכשיר הטלפון מידי מי שהחזיקה בו, אלא גם עיקמו את ידה ואחזו בצווארה של אחת מהן בתנועה חניקה, והכו ילד אחר בניסיון למנוע את התנגדותו. מכאן, שאין מדובר במעשה גניבה פשוט, אלא בשוד שלווה באלימות.

נסיבות השוד מעידות על סיכון הנשקף מן העורר: הצבת מארב מתוכנן במקום מועד להחלקת כלי רכב, ניצול מצוקתן של נהגות שרכבן נפגע, פתיחת דלתות מכונית, תקיפת ילדים הישובים במכונית ועקירת מכשיר טלפון מידיהם תוך שימוש באלימות – הן נסיבות חמורות למדי. אמנם אין מדובר בסיכון מן הדרגה הגבוהה ביותר, שכן לא נעשה שימוש בנשק קר או חס, וגם האלימות שהופעלה לא גרמה לחבלה קשה; אך האופן שבו נעשו המעשים גרם לבהלה ולפחד, והוא מעיד על כך שבדרכו למימוש מזימתו, העורר לא נרתע מפגיעה פיזית בקורבנותיו לשם השלמת השוד. סיכון זה מקים עילת מעצר, גם כשאין מדובר בסדרת מעשים, או בתחכום מיוחד, או ברכוש בשווי רב.

האם יש חלופת מעצר במקרה זה?

כיוון שהעורר קטין והעבירות אינן בדרגת חומרה גבוהה ביותר, לכאורה יש לשקול חלופת מעצר. למרות התנגדותה של התביעה הצבאית להכנת תסקיר רווחה למעצר – לא הייתי נרתע מלבקש זאת, כפי שעשיתי גם בעבר. איני רואה מניעה לכך שבמקרים שייראו לו מתאימים, בית משפט לא ימתין עד לשלב גזירת העונש, וכבר בשלב המעצר יבקש (להבדיל מלחייב) הגשת תסקיר על נסיבותיו האישיות והמשפחתיות של חשוד או עצור. כך יוכל להחליט באופן מושכל על ההצדקה לחלופות מעצר.

אולם במקרה זה, לאור נסיבותיו של העורר, כלל איני רואה צורך בתסקיר. למרות היות כבן 17 שנים העורר בעל עבר פלילי מכביד. לחובתו 3 הרשעות קודמות, מתוכן אחת בגניבה ואחרת בפריצה לרכב וגניבה ממנו. על העורר נגזרו בעבר עונשי מאסר של מספר חודשים וכן מאסרים מותנים, אך הדבר לא מנע ממנו לחזור לסורו. למעשה, הוא שוחרר מן הכלא שבועות ספורים לפני שביצע, לכאורה, את העבירות שמיוחסות לו עתה. לפי הדברים הרשומים באמרת העורר, אביו סרב למנות לו סנגור משום שמאס בצרות שגורם לו העורר. כפי שציין העורר בפניי, הוא נשר מבית הספר כשבועיים לפני שביצע את המעשים המיוחסים לו; אך יש לזכור כי גם בחודשים שקדמו לכך לא היה בבית הספר משום שהיה אסור בכלא.

לאור מכלול נסיבות עגומות אלה, נראה לי כי אין כרגע גורם שיוכל לרסן את העורר או להשגיח עליו בצורה אפקטיבית, וכך למנוע חזרתו לסורו בעת משפטו (ראה גם [בש"פ 3453/05 ארז אברג'יל נ' מ"י](#) (פורסם בתקדין, 19/4/2005). לכן ראוי שיהיה נתון במעצר עד תום ההליכים נגדו.

ייתכן שבסופו של המשפט ניתן יהיה למצוא – בעזרת קמ"ט רווחה במנהל האזרחי – דרכים להחזיר את העורר למוטב, או לפחות להרתיעו מלשוב לעבור עבירות, אך לעת עתה לא מצאתי חלופה שתפחית את הסיכון הנשקף מן העורר עד לרמה שניתן להשלים עמה.

לפיכך, לא טעה כב' השופט קמא כשהורה לעצור את העורר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, ואני דוחה את הערר על החלטתו.

ניתנה היום, 8 במאי 2013, כ"ח באייר התשע"ג, בלשכה. מזכירות ביהמ"ש תעביר העתק החלטה זו לידי הצדדים.

שופט

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

רוני עצמון 1387/13-54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה